

Campionat Mundial d'Esports Tradicionals

Amposta, 18 d'agost de 2004 (Festes Majors)

reglaments de les proves:

bèlit - birles - mulettes - camàlics

Campionat Mundial d'Esports Tradicionals Amposta, 18 d'agost de 2004 (Festes Majors)

Bèlit

Text extret del llibre “Emborrapà” de Toni Costes:

“Aquest és un dels jocs més universals que s'han jugat a Amposta. En les seves diverses modalitats -amb pala o amb pal- s'han vist nens jugar al Nepal, a Iberoamèrica, a Àfrica ..., i en diferents èpoques - el joc apareix en gravats de l'antiga Grècia-.

A Amposta, la forma de jugar-hi és la següent:

El material que es necessitava era una pala semblant a la de ping-pong, i amb unes mides properes als 30x15 cm.; i un bèlit, que és un bastonet d'uns 10 ò 12 cm. de llarg i amb els dos extrems acabats en punta.

Pales i bèlits

Per saber qui començava a jugar, es plantava una pala a terra i des d'una certa distància cada jugador llançava el bèlit contra la pala. Qui la tocava, era qui començava a llançar. Aquest s'anomenava “rei”.

El primer rei deixava el bèlit a terra i li pegava un cop de pala a la punta a fi d'aixecar-lo amb una trajectòria vertical, i quan estava en el punt més alt, li pegava un cop de pala ben fort per tal d'enviar-lo el més lluny possible. Si mentre el bèlit era a l'aire, la resta de gent aconseguia agafar-lo al vol, el rei era eliminat i l'empomador passava a ser rei. Si ningú agafava el bèlit, llavors qui anava darrera del rei – que havia estat abans empomador, agafava el bèlit i des d'on aquest havia caigut el tirava contra la pala que el rei prèviament havia plantat des del lloc del cop. Si la tocava, treia rei i passava ell a ser-ho; si no, es mantenia el mateix rei i aquest seguia jugant.

La jugada següent consistia en que el rei repetia l'operació de pegar cop al bèlit dues vegades més (evidentment, si aquest era agafat a l'aire, es treia rei).

A aquest joc es podia jugar per equips, sent el procediment igual, tret que l'equip que estava empomant passava a llançar un cop havia eliminat tots els jugadors de l'equip contrari. A més, en el joc d'equip, després que un jugador hagués fet els tres cops que li pertocaven sense que li empomessin el bèlit, cridava fort als jugadors la distància – a cop d'ull – a la qual havia enviat el bèlit des del punt inicial fins al final (la distància es diu pel número de palades). Un cop dita la distància, els empomadors diuen si estan d'acord o no. Si ho estan, se'ls suma als tiradors tants punts com pales han dit. Però si no hi estan d'acord, els empomadors acanien les pales, i si n'hi havia menys des les que havia dit, són els empomadors qui s'apunten tants punts com havien dit els llançadors; en canvi, si n'hi

Campionat Mundial d'Esports Tradicionals Amposta, 18 d'agost de 2004 (Festes Majors)

havia més de les dites, aleshores no se n'apunten cap.

D'aquest joc se'n deriven d'altres. Així, hi ha gent que sols jugava a veure qui arribava més lluny amb les tres palades. Altres jugaven a encertar amb el bèlit la pala del llançador després que aquest hagués tirat el primer cop i plantés la pala.

És difícil esbrinar si el joc complex que hem explicat és un conglomerat de diferents maneres de jugar al bèlit, o bé aquests petits jocs són els desmembrament del joc central, doncs a la mateixa època es jugava igual als petits jocs com al complex.

Per jugar al bèlit (la variant més complexa) calia un terreny espaiós i llis, i aquest condicionant feia que el joc canviés d'emplaçament a mesura que els espais no convencionals de jocs s'ofegaven a causa de la seva urbanització. Els terrenys de joc del bèlit més populars eren: l'antiga fàbrica, el sequers de Jacinto (al barri del Grau) i els sequers de la Companyia.”

Sistema de puntuació:

En un enfrontament entre dos equips.

- Entraran a tirar els quatre jugadors d'un equip, i se sumaran el nombre de pales que aconseguiran els quatre. Amb el sistema de "farols" inclòs.
- Després entraran a tirar els altres quatre jugadors, sumant-se els resultats dels quatre.
- Se seguirà així fins que els equips hagin fet dos rondes.
- Guanyarà l'equip que en els dos encontres hagi aconseguit més nombre de metres.

En el nostre campionat hi haurà algunes modificacions del reglament, per tal que la partida no es faci eterna.

Mecànica del joc:

1. Atac: S'inicia el joc llançant el bèlit des del terra i fent-lo anar el més lluny possible. Es comença des d'una pedra de sortida.

Defensa: Intenta agafar el bèlit al vol. Si ho fan, el tirador està eliminat per aquesta ronda. Si no s'ha agafat al vol, des d'on ha caigut el bèlit, un jugador el llança contra la pala que haurà plantat l'atacant a la pedra de sortida. Si toca la pala elimina a l'atacant, si no continua el joc.

2. Atac: Des d'on ha caigut el bèlit, el jugador dona un cop al bèlit per fer-lo anar molt lluny. Això ho fa tres vegades (el bèlit no pot ser tocat per modificar la posició en que ha caigut, a més a més, si es toca el bèlit però es falla en l'impacte, compta com tirada).

Defensa: A cada llançament de l'atacant, la defensa pot agafar-lo al vol per eliminar-lo, o parar el bèlit perquè no vagi molt lluny. La defensa ha d'estar com a mínim a 4 metres de l'atacant,

Campionat Mundial d'Esports Tradicionals

Amposta, 18 d'agost de 2004 (Festes Majors)

3. Quan s'acaben els tres tirs:

Atac: Diu els metres (segons el reglament original es comptaven les pales) que es pensa que ha aconseguit després de les tres tirades.

Defensa: Si diu que li sembla bé la distància que ha demanat l'atacant, s'anoten al marcador dels atacants tants punts com metres.

Si diu que no les hi ha, poden donar-se dos situacions: a) Que realment hi hagi el metres que ha demanat l'atacant o més i en aquest cas l'equip que ataca s'anota el doble de metres que havia demanat; b) si hi ha menys metres dels que s'havia dit, s'anoten a l'equip defensor.

Generalitats:

- Com hi ha arbres, si algun bèlit es penja a un arbre o va fora s'inicia el joc posant-se l'àrbitre el bèlit al cap i deixant-lo caure a terra. Es reinicia el joc (des d'on ha passat l'eventualitat) amb la posició que ha caigut el bèlit.
- Quan es fa l'impacte la pala no pot rascar al terra.

Lloc i hora: Pont de Pedra (canal de la dreta de l'Ebre, davant la Comunitat de Regants) a les 10.00 h.

Classificació: Els equips participaran entre ells, de dos en dos, jugant a 10 tirades. La classificació s'establirà pels punts aconseguits per cada equip.

Puntuació:

Ordre	Punts
1er.	10
2on.	8
3er.	6
4rt.	4

Birles i birlots

Text extret del llibre “Emborrapà” de Toni Costes:

“A Amposta, al 1930, era popular anar als sequers de la Companyia i a la fàbrica (on ara és el mercat) a jugar a birles. Aquest joc, que fou tan famós, ha estat un temps sense jugar-se enlloc, fins que als anys 80 els jugadors del poble han anat tornant a practicar-lo com ho feien en la seva joventut. No obstant, els grans tiradors de birlots restaran en l'oblit quan els jubilats d'ara passin a millor vida. Un d'aquests artillers era el Sr. Sisquet Verge. Els

informadors m'han explicat que quan Sisquet apostava a “pares”, quasi era segur que la jugada es decantava cap aquell costat.

Partida al camp de birles d'Amposta, a les Festes Majors

El joc de birles era jugat a totes hores de lleure, fins i tot en diumenge la tarda. A Amposta i comarca, per les referències escrites i orals que tenim, poden afirmar que ja es jugava a birles a mitjans del s. XIX (Verges Paulí, 1909:46), (Verges Paulí, 1934:465), (Moreira, 1979:234), (Juan Arbó, 1980:16).

Per jugar a birles, es necessitaven sis birles i tres birlots, a poder ser de fusta d'olivera i no de carrasca. Les birles les plantava el plantador, que tenia cura de col·locar-les ben assentades a terra i que entre elles hi hagués una equidistància del diàmetre del birlot. Aquestes se situaven en dues fileres de tres birles cada una:

El tirador es col·locava a unes 15 ò 20 passes de les birles, i des d'allí llança tres birlots, un darrera l'altre fins aconseguir la jugada desitjada.

La jugada més desitjada s'anomena “feta”, i consisteix en tombar totes les birles a terra excepte una.

Com el joc de birles era d'aposta, quan el tirador aconseguia “feta”, guanyava els diners de l'aposta i feia part al plantador. A més a més, hi havia altres jugades a les quals s'apostava per si les birles que restaven plantades eren en número senar.

Campionat Mundial d'Esports Tradicionals Amposta, 18 d'agost de 2004 (Festes Majors)

Podien jugar-se els diners a “pares amples”, que consistia en treure les dues birles del mig; o “treure puntes”, que consistia en treure les birles dels costats; o bé “a batalló”, que era tirar totes les birles a terra.

En els campionats que es desenvolupen a la comarca, s'ha establert modernament un sistema de puntuació que és el següent:

Feta: 10 punts

Batalló: 6 punts

Tombar-ne 4: 4 punts

Tombar-ne 3: 3 punts

Tombar-ne 2: 2 punts

Tombar-ne 1: 1 punt

Aquests resultats eren sempre a aconseguir en el tir de tres birlots.”

Lloc i hora: Pl. Dr. Pujol i Font (davant la Comunitat de Regants) a les 12.00 h.

Classificació: Els equips participaran tots alhora a 4 tirades. La classificació s'establirà pels punts aconseguits per cada equip.

Puntuació:

Ordre	Punts
1er.	10
2on.	8
3er.	6
4rt.	4

Campionat Mundial d'Esports Tradicionals Ampostà, 18 d'agost de 2004 (Festes Majors)

Muletes

Text extret del llibre “Emborrapà” de Toni Costes:

“Des de sempre, el riu ha estat per als ampostins un lloc de diversió. En els dies calorosos d'estiu anaven a practicar els seus jocs favorits: nadar, llançar-se capbussons, etc.

El riu Ebre, a més de ser espai de jocs per als xicots, ha estat emprat com mitjà de transport navegant-hi els llauts i aprofitat també per a la pesca. Hi havia famílies de pescadors que amb les seves muletes calaven els palangres i els ventrols per a pescar anguiles. Aquests pescadors, el dia de la Mare de Déu d'Agost (dia 15) organitzaven curses de muletes al riu. La sortida era des del pont penjat, fins arribar a l'altura de l'anomenada “sèquia mare”, on hi havia una boia, per girar i tornar a emprendre el segon trajecte fins al punt de sortida.

Regata de muletes. Fotografia del llibre “Ampostà. Imatges per a la història. 1870-1969” de Anton i Mª Teresa Pujol i Bertran, i Maite Subirats i Argentó

Qui governava la muleta era el patró, que portava el timó assegut al “cagador” de proa, i els remers es col·locaven tres a babord i tres a estribord.

A Ampostà, hi hagué temps en què arribaren a regatejar fins a quatre muletes del poble, a més de les vingudes de La Ràpita, L'Ampolla i La Cava.

A Tortosa, per les Festes de la Cinta, també hi hagueren curses de muletes (Moreira, 1979), on hi participaven tant les tripulacions d'Ampostà com les de L'Ampolla. Aquests últims sortien des del seu poble dos dies abans de la prova, i remaven per mar fins a la bocana del riu, i allí esperaven el ponent per pujar “a vella llatina” fins a Ampostà, on feien nit, i al dia següent sortien cap a Tortosa.

Les curses de muletes al riu a Ampostà van deixar de fer-se quatre anys després de la guerra civil.”

Campionat Mundial d'Esports Tradicionals Amposta, 18 d'agost de 2004 (Festes Majors)

Reglament:

L'embarcació hereva de la tradició marítima catalana és el llagut català que és l'embarcació sobre la que es realitzen regates i la Federació Catalana de Rem té establert un reglament de competició en banc fix. Nosaltres realitzarem aquesta prova en l'embarcació amb la que els pescadors realitzaven la seva tasca diària a l'Ebre; es tracta de la muleta, tot i que el reglament es basarà en el reglament de competició del llagut català.

El material de construcció de les embarcacions serà la fusta o la fibra de vidre, mentre que els remers seran exclusivament de fusta, les bancades on seuran els remers estaran fixats en tot moment a l'embarcació. Els equips estaran formats per un timoner, situat a popa, i 6 (ò 4) remers asseguts en la direcció de l'embarcació, 3 (ò 2) a babord i 3 (ò 2) a estribord.

El camp de regates estarà format per 4 carrers amb una boia a la línia de sortida/arribada (embarcador del Club Nàutic) i una altra al lloc on s'haurà de fer el viratge (Pont Penjant), situades a 500 m. de distància una de l'altra, l'amplada de cada carrer serà d'uns 25 m. Al moment de la sortida les embarcacions estaran alineades, per la popa, amb la boia de sortida i l'arribada es produirà quan la proa de l'embarcació arribi a l'alçada de la boia corresponent. Tant en el moment de la sortida com de les virades, les boies quedaran en tot moment a babord de l'embarcació. Durant la maniobra de viratge és permès tocar la boia i si un equip no realitza correctament la maniobra es podrà tornar a repetir. Tota la tripulació haurà d'estar durant tota la regata a l'interior de l'embarcació.

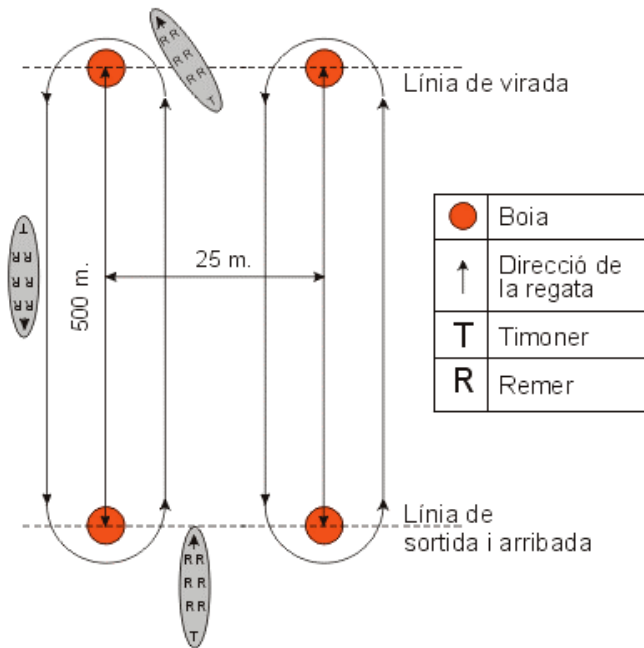
Se celebrarà un sorteig a l'atzar per determinar quin carrer ocuparà cada embarcació. La distància a recórrer serà de 500 m. (1 viratge).

Campionat Mundial d'Esports Tradicionals Amposta, 18 d'agost de 2004 (Festes Majors)

Hi haurà una embarcació de salvament (a la línia de boies de viratge) i una altra, amb el jutge, a la línia de boies de sortida/arribada.

CAMP DE REGATES DE LA PROVA DE MULETES

Lloc i hora: Riu Ebre (entre l'embarcador del Club Nàutic i el Pont Penjant) a les 13.00 h.

Classificació: Els equips realitzaran la regata al mateix temps, per tant la classificació s'establirà per ordre d'arribada.

Puntuació:

Ordre	Punts
1er.	10
2on.	8
3er.	6
4rt.	4

Campionat Mundial d'Esports Tradicionals Amposta, 18 d'agost de 2004 (Festes Majors)

Prova de camàlics

Es tracta de reproduir la feina que feien els camàlics apilant sacs d'arròs, tot i que variaran tant el pes de cada sac, la quantitat de sacs a apilar, com la distància a recórrer amb el sac al coll. Aquesta prova no es tracta de cap modalitat esportiva, per la qual cosa hem redactat un reglament per tal de posar-hi algunes normes.

Reglament:

Es partirà d'una pila formada per una base de nou sacs (3 x 3) i un primer pis amb la mateixa disposició. A partir del segon pis els sacs formaran una piràmide fins al nivell més alt on hi haurà un sac. Els equips hauran de traslladar tots els sacs menys el de la base, un total de 16 sacs (i 18 de fixes a la base).

Els equips, formats per 4 persones de les quals com a mínim una serà dona, hauran de construir una pilera amb els sacs igual que la inicial, recorrent una distància de 25 metres. L'equip següent haurà de fer el mateix traslladant els sacs a la posició inicial. Per a la distribució dels punts es comptarà el temps que trigui cada equip en fer el trasllat i muntatge de la seva pila. Els sacs seran de 50 kg. per als participants masculins i de 30 kg. per a les participants femenines, i tots tindran la mateixa mida i estaran plens d'arròs i/o pallús fins aconseguir el pesos corresponents.

Pilera de sacs d'arròs feta pels camàlics.
Fotografia del llibre "Amposta. Imatges per a la història. 1870-1969" de Anton i Mª Teresa Pujol i Bertran, i Maite Subirats i Argentó

Lloc i hora : Carrer Major a les 9.00 h.

Classificació: Els equips realitzaran la prova per separat, cronometrant-se el temps de cadascun; per tant la classificació s'establirà pel temps invertit en realitzar-la. Hi haurà un temps màxim per traslladar els sacs, si cap equip aconsegueix traslladar-los tots, la classificació s'establirà pel nombre de sacs col·locats.

Puntuació:

Ordre	Punts
1er.	10
2on.	8
3er.	6
4rt.	4